

UČESTALOST LUMBALNOG SINDROMA U SPECIJALISTIČKIM SLUŽBAMA

M. Jevtić¹, O. Kuzmanović¹, R. Jevtić² i Lj. Vidić¹

Služba za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju, Medicinski centar »Dr Mihailo Ilić«, Kragujevac¹ i Odeljenje neuropsihijatrije, Medicinski centar, Titova Mitrovica²

(Primljeno 3. XII. 1984.)

Lumbalni sindrom sreće se u svakodnevnoj lekarskoj praksi veoma često. Ovom problematikom bave se lekari opšte prakse, neurolozi, ortopedi, reumatolozi, neurohirurzi i fizijatri, ali sa različitim aspekata. Pošto se radi o složenoj problematici, to ovaj entitet iziskuje multidisciplinarnost, odnosno timski rad.

Ovaj rad ima za cilj da ukaže na opterećenost specijalističkih službi problemom lumbalnog sindroma u medicinskoj službi Kragujevca. Analiza je obuhvatila službe gde se ovaj entitet najčešće pojavljuje; a to su ortopedska i neuropsihijatrijska te služba fizikalne medicine i rehabilitacije. Prema dobijenim procentualnim vrednostima u odnosu na ukupan morbiditet u pojedinim službama, najveći procenat se javlja kod neuropsihijatrijske službe (7,9%).

Analiza je obuhvatila i pokazatelje prema polu, profesiji i dobi gde su uočene zakonitosti koje ne odstupaju od dosadašnjih rezultata u domaćoj i stranoj literaturi.

Lumbalni je sindrom u svakodnevnoj lekarskoj praksi veoma čest. Njime se bave lekari opšte prakse, neurolozi, ortopedi, reumatolozi, neurohirurzi i fizijatri, ali sa različitim aspekata. Pošto se radi o složenoj problematici, ovaj entitet iziskuje multidisciplinarnost, odnosno timski rad. Posebno treba istaći da lumbalni sindrom predstavlja ne samo medicinski već i ekonomski problem jer se radi o ljudima u najproduktivnijem dobu. Pokušali smo da u našoj sredini nađemo objektivne vrednosti opterećenosti specijalističkih službi ovom problematikom i da ukažemo na neke specifičnosti u toku rada.

ISPITANICI I METODE

Učestalost lumbalnog sindroma analizirana je u specijalističkim službama koje se i najčešće bave ovim entitetom: ortopedija, neuropsihijatrija i služba fizikalne medicine i rehabilitacije. U službi ortopedije i fizikalne medicine i rehabilitacije pacijenti su sa šireg područja Kragujevca a u neuropsihijatrij-

Dijelom priopćeno na 9. kongresu reumatologa Jugoslavije, Zagreb, 19—23. rujna 1984.

skoj službi ispitivala se samo pojava lumbalnog sindroma u zatvorenom kolektivu automobilske industrije »Zavodi Crvena zastava« u Kragujevcu.

Podaci u Ortopedskoj službi obuhvataju period od 1980. do 1982. godine, a u neuropsihijatrijskoj službi, koja ima kompletno sređenu kartoteku od 1979. godine, analizirali smo sve evidentirane pacijente zajedno.

REZULTATI I DISKUSIJA

Pri analizi rezultata prikazanih na tabeli 1. i 2. jasno se uočava da je broj obolelih žena veći, iako je na nivou »Zavoda Crvene zastave« mnogo veći broj obolelih muškaraca. Ovaj paradoks smo objasnili time što je kod žena češće prisutna psihogena superpozicija tegoba i što se zbog psihogenog reagovanja češće upućuju neuropsihijatru nego muškarcu.

Tabela 1.

Pojava lumbalnog sindroma u Ortopedskoj službi u periodu od 1980. do 1982. godine

God.	Broj pregleda	Lumbalni sindrom					
		muškarci		žene		ukupno	
		N	%	N	%	N	%
1980	35024	788	2,3	616	1,8	1404	4,0
1981	36011	828	2,3	648	1,8	1476	4,1
1982	36739	738	2,0	606	1,7	1344	3,7

Tabela 2.

Pojava lumbalnog sindroma u Službi neuropsihijatrije »Zavoda Crvena zastava« Kragujevac, od 1979. do 1983. (zbirno)

Ukupno broj kartona	Muškarci		Žene		Ukupno	
	N	%	N	%	N	%
	3088	75,6	996	24,4	4004	100
Lumbalni sindrom	234	7,6	90	9,0	324	7,9

Incidenca lumbalnog sindroma u službi fizikalne medicine i rehabilitacije analizirana je za period od 1979. do 1983. godine i to za šire područje Kragujevca. Rezultati su prikazani na tabeli 3.

Oboleli od lumbalnog sindroma se uglavnom šalju u specijalističke službe uhodanim redosledom: najpre se upućuju na konsultativni pregled neuropsihijatru i tek nakon neurološkog pregleda upućuju se ortopedskoj ili neurohirurškoj službi ili službi fizikalne medicine i rehabilitacije. No, uglavnom najveći broj slučajeva i posle ortopedskog ili neurohirurškog lečenja upućuje se na fizikalni tretman.

Tabela 3.

Pojava lumbalnog sindroma u Službi za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju u periodu od 1979. do juna 1983. godine

God.	Broj pregleda	Lumbalni sindrom		
		muškarci (%)	žene (%)	ukupno
1979	11337	2,9	2,2	5,1
1980	13271	2,5	2,2	4,7
1981	16351	2,0	1,5	3,5
1982	13975	3,4	2,0	4,3
1983	9965	3,0	2,2	4,5

Ovisnost profesije i incidencije lumbalnog sindroma u pacijenata pregledanih u službi fizikalne medicine i rehabilitacije za period od pet godina (tabela 4) pokazuje da je najugroženija grupa fizičkih radnika sa 23.6% i domaćica sa 20,7%. Zemljoradnici, iako obavljaju i naporne fizičke poslove, mnogo manje obolevaju. Obrazloženje ove pojave je u tome što kod radnika u preduzeću posao obično zahteva angažovanje uvek istih mišićnih grupa, jednoličnog ali stalnog opterećenja, dok kod zemljoradnika poslovi su veoma raznovrsni i opterećenja nisu vezana uvek za isti segment tela. Prema vrstama dijagnoze (tabela 5) koje učestvuju u lumbalnom sindromu, najčešća je pojava degenerativnog procesa, spondylosis lumbalis sa 54,2%, a zatim dolazi entitet pod dijagnozom lumboishialgia, oboljenja discus intervertebralis i ostalo gde smo svrstali myofibrositis, prelome kičmenog pršljena, tumore, zapaljenska stanja i drugo.

U odnosu na dob pojava lumbalnog sindroma u pozitivnoj je korelaciji sa godinama (tabela 6). Najugroženija grupa su osobe između 40 i 59 godina. U periodu od 30 do 59 imali smo 84% od svih posmatranih slučajeva.

Tabela 4.

Odnos profesije i pojave lumbalnog sindroma u pacijenata pregledanih u Službi fizijatrije od 1979. do 1983. godine

God.	N	P r o f e s i j a					
		Fizički radnik	Službenik	Domaćica	Vozač	Zemljoradnik	Ostali
1979	575	21,5	14,9	20,3	11,1	13,3	18,6
1980	618	23,3	22,4	20,5	10,1	7,4	17,6
1981	575	22,9	17,00	19,8	8,3	9,0	22,7
1982	605	24,9	19,1	20,0	8,7	8,0	19,0
1983	447	25,9	22,8	23,7	7,1	8,2	12,0

Tabela 5.

Analiza pojave lumbalnog sindroma u Službi fizijatrije od 1979. do 1983. godine izražena u postocima

God.	Broj pacijenata	D i j a g n o z a o b o l j e n j a			
		Spon- diloza	Lumbo- ishialgija	Oboljenja diska	Ostalo
1979	575	54,3	20,3	14,6	10,9
1980	618	53,7	18,1	12,2	15,8
1981	575	52,3	20,5	17,2	9,9
1982	605	53,8	20,0	14,5	11,5
1983	447	57,2	20,8	13,3	7,6
Ukupno	2820	54,1	19,9	14,5	11,4

Tabela 6.

Diferencijacija lumbalnog sindroma ukupnog broja pacijenata prema dobi izražena u postocima

God.	Broj pacijenata	D o b n e s k u p i n e (g o d.)					
		do 20	20—29	30—39	40—49	50—59	60 >
1979	575	0,8	4,1	25,9	28,3	25,5	15,1
1980	618	1,1	3,7	22,4	33,1	34,4	5,0
1981	575	0,6	5,0	18,4	32,2	30,9	12,5
1982	605	1,4	5,1	20,9	26,9	32,8	12,5
1983	447	1,7	4,0	23,0	29,3	36,2	5,5
Ukupno	2820	1,1	5,4	22,1	30,0	31,8	10,3

DISKUSIJA I ZAKLJUČAK

Statistički godišnjak za Jugoslaviju za 1981. godinu u medicini rada pokazuje da je učestalost lumbalnog sindroma 1,88‰, a u opštoj praksi 1,40‰. Iz naših rezultata jasno proističe da je u našoj sredini učestalost lumbalnog sindroma značajno veća, što se može objasniti strukturom industrijske proizvodnje u Kragujevcu. Detaljnija analiza Službe za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju daje zanimljive podatke i o učestalosti ove bolesti prema profesiji: fizički radnici su zastupljeni sa 23,6‰, domaćice 20,7‰, zemljoradnici 9,2‰. Prema vrsti dijagnoze najčešće je zastupljena spondiloza (54‰), neuritis sa bursitisom (20‰), oboljenje diska (14‰), a sva ostala oboljenja su reda (12‰). Dobrunov (1) navodi da su spondiloze zastupljene u 54,5‰, lumboishialgije u 32,7‰, oštećenja diska u 3,2‰ i ostalo u 9,6‰. Magora (2) navodi da se bol u lumbalnoj regiji kod farmera pojavljuje u 33,3‰. Babić i saradnici (3) navode da je pojava lumbalnog sindroma u dobnom periodu od 40 do 49

godina čak 51,90%. I u naših bolesnika smo utvrdili da je učestalost lumbalnog sindroma u obrađenim specijalističkim službama u zdravstvenoj službi u Kragujevcu, relativno česta u svakodnevnom radu. Istakli bismo, međutim, značaj preventivnih mera u cilju smanjenja frekvence pojave lumbalnog sindroma i angažovanje pored zdravstvenih službi i ostalih struktura (HTZ službe, zdravstveno vaspitanje), rekreacije radnika aktivnostima koje će poboljšati statičku i dinamičku funkciju lumbalne kičme.

Literatura

1. Dobrunov, K. M., Zavorotinska, G. V., Nizamova, I. M.: Efektivnosti lečenja bolnih diskogenim poasničnokrestocovim radikulitom v sanatorii — profilaktorii. Vopr. kurologii, 6 (1978) 60—61.
2. Magora, A.: Investigation of the relation between back pain and occupation. Physical requirements: bending, standing and weight lifting. Ind. Med. Surg., 5 (1972) 41.
3. Babić, V., Milatović, A., Stanković, R., Korać, R.: Evaluacija funkcionalnih poremećaja kičmenog stuba i ocena telesnog oštećenja i radne sposobnosti. Ergonomija, 3 (1978) 31—40.

Summary

THE FREQUENCY OF LUMBAGO SYNDROME IN SPECIALIST MEDICAL SERVICES

The appearance of lumbago syndrome in several specialized medical services and its relation to overall morbidity rates were analysed over a period of five years. The analysis of patients seen in orthopaedic, neuropsychiatric and psychiatric services showed lumbago syndrome to account for the following percentages in the overall morbidity rates: 7.93 per cent in the neuropsychiatric service, 4.21 per cent in the psychiatric service and 3.93 per cent in the orthopaedic service.

»Dr. Mihailo Ilić Medical Centre«, Kragujevac

*Received for publication
December 3, 1984*